

Розділ I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 342.519

Берназюк О.О.

СИСТЕМА ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОПОМІЖНИХ ОРГАНІВ ПРИ ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз системи та особливостей допоміжних органів при Верховній Раді України; визначено завдання, повноваження та види допоміжних органів при українському парламенті; з'ясовано особливості статусу службовців Апарату та учасників інших допоміжних органів при Верховній Раді України; сформульовано авторське визначення категорії «Апарат Верховної Ради України».

Ключові слова: *допоміжні органи, Апарат Верховної Ради України, парламентські комісії та комітети.*

Постановка проблеми. Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні виконує покладені на неї конституційні повноваження, спираючись на свій апарат. Згідно з п. 35 ч. 1 ст. 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Верховної Ради України, а також затвердження кошторису Верховної Ради України та структури її апарату [1]. Отже, Апарат Верховної Ради України є допоміжним постійно діючим органом при Верховній Раді України, який підпорядковується їй та виконує низку важливих функцій щодо забезпечення діяльності парламенту. Однак на сьогодні не склалися усталеної наукової думки з приводу правової природи досліджуваного органу, його місця в системі державних органів, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Актуальність теми дослідження підтверджується недостатністю наукових робіт, присвячених визначенню системи та особливостей допоміжних органів при українському парламенті, що в поєднанні з необхідністю комплексного наукового аналізу цього питання обумовлює важливість та своєчасність запропонованої статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науці конституційного права питання, пов'язані з вирішенням означеної проблеми на теоретичному рівні були предметом дослідження таких науковців, як А.З. Георгіца, П.С. Гончарук, В.Д. Горобець, А.Б. Медвідь, А.М. Осавелюк, М.М. Пригон, М.В. Развадовська, В.І. Развадовський, В.І. Шевелєв та інші.

Однак, не зважаючи на наявні роботи, присвячені окремим аспектам проблеми визначення статусу допоміжних органів при парламенті, на теоретико-методологічному рівні досі не вироблено єдиного підходу в цій сфері.

Формування цілей. Метою статті є визначення системи та особливостей допоміжних органів при Верховній Раді України. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: визначити завдання, повноваження та види допоміжних органів при українському парламенті; з'ясувати особливості статусу службовців Апарату та учасників інших допоміжних органів при Верховній Раді України; сформулювати визначення категорії «Апарат Верховної Ради України»; визначити особливості різних допоміжних органів при парламенті.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи питання особливостей та системи допоміжних органів при Верховній Раді України, необхідно передусім з'ясувати значення категорії «апарат парламенту».

У Словнику української мови термін «апарат» визначається як: 1) прилад, пристрій для виконання якої-небудь роботи; 2) установа або сукупність установ, що обслуговують яку-небудь діянку державного управління чи господарства; 3) сукупність органів, які виконують певні функції в організмі [2, с. 53]. Отже, у загально-правовому значенні термін «апарат» позначає саме устанovu або систему установ, покликаних здійснювати певний напрям управлінської діяльності. Очевидно, що термінологічна конституція «апарат парламенту» означає устанovu, яка всебічно обслуговує діяльність парламенту.

У науковій літературі формуються різні визначення поняття «апарат парламенту».

Так, на думку В.І. Шевелева, апарат парламенту – це постійно діюча, така, що має статус юридичної особи та є частиною державного апарату, сукупність структурних одиниць, які мають штатний розпис, працівники якого об'єднані єдиною ціллю і складають систему на чолі з вищою в даній системі посадовою особою – керівником апарату, – завданнями яких є правове, організаційне, документальне, аналітичне, організаційне, фінансове, матеріально-технічне, соціально-побутове забезпечення діяльності парламенту [3, с. 158].

На нашу думку, наведене визначення дозволяє охарактеризувати апарат парламенту з різних сторін – функції, структуру, керівництво тощо, хоча й слід вказати на окремі його недоліки. Зокрема, не досить вдалим є використання науковцем виразу «сукупність структурних одиниць», оскільки це не відповідає такій ознаці апарату парламенту, як його єдність та не узгоджується з такою характеристикою, як єдність цілей його посадовців. Зважаючи на це, акцент слід робити саме на тому, що досліджуваний орган є організаційно та функціонально єдиною структурною одиницею, хоча й складається з окремих підрозділів.

Н.С. Погребняк, аналізуючи різні наукові концепції до визначення поняття апарату парламенту, наводить низку альтернативних формулювань: 1) як допоміжний конституційно визначений суб'єкт конституційно-правових відносин; учасник офіційної діяльності Верховної Ради України, спрямованої на розробку, прийняття законів і введення їх в дію (законодавчий процес); 2) як допоміжна служба при парламенті для обслуговування парламентської діяльності; 3) як постійно діючий структурний підрозділ Верховної Ради України, що наділений цивільно-правовим статусом юридичної особи, персонал якого об'єднаний єдиною ціллю та знаходиться під керівництвом керівника Апарату, основними напрямками діяльності якого є організаційне, інформаційне, аналітичне, правове, кадрове, документальне, експертне, матеріально-технічне, контрольне та інше забезпечення діяльності Верховної Ради України [4, с. 258].

Представлені визначення не повністю узгоджуються з положеннями чинного законодавства, зокрема, Закону «Про Регламент Верховної Ради України» [5], Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України» [6] та ін. Перш за все, необхідно звернути увагу на те, що ч. 1 ст. 7 Закону «Про Регламент Верховної Ради України» та п. 1 Розпорядження «Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України» сформульовано завдання діяльності Апарату парламенту, причому в закритій формі. До них віднесено правове, наукове, організаційне, документальне, інформаційне, експертно-аналітичне, фінансове й матеріально-технічне забезпечення діяльності Верховної Ради України, її органів та народних депутатів України [6]. Таким чином, здійснення кадрового та контрольного забезпечення парламенту не є завданнями Апарату Верховної Ради України. Однак такі завдання реалізуються ним у зв'язку з організацією власної роботи.

Зокрема, згідно з п. 14 Розпорядження «Про затвердження Положення Про Апарат Верховної Ради України» керівник Апарату виконує такі функції у сфері кадрового забезпечення: вносить Голові Верховної Ради України пропозиції щодо призначення відповідних посадових осіб Апарату, вжиття до них заходів заохочення та накладення стягнень згідно з Порядком добору, прийняття на роботу, переведення на іншу посаду, застосування дисциплінарних стягнень та звільнення з роботи в Апараті Верховної Ради України; вносить Голові Верховної Ради України пропозиції щодо структури та граничної чисельності Апарату, штатного розпису й чисельного складу структурних підрозділів Апарату; здійснює загальне керівництво щодо добору й розстановки кадрів в Апараті, формування кадрового резерву, організації навчання та підвищення кваліфікації працівників Апарату [6] тощо.

Отже, Апарат Верховної Ради України окрім основних (забезпечення діяльності парламенту) має низку факультативних завдань (забезпечення організації власної діяльності). Це характерно для більшості державних органів, крім вищих органів державної влади, де такі завдання виконують саме допоміжні органи.

На думку М.В. Развадовської, Апарат Верховної Ради України є допоміжною професійною структурою парламенту, що забезпечує її ефективне функціонування. Він не виконує розпорядчо-управлінські та контрольно-фінансові функції, а забезпечує правовий, організаційний, документальний, інформаційно-аналітичний, фінансовий, матеріально-технічний і соціально-побутовий супровід діяльності Верховної Ради. Головним завданням Апарату Верховної Ради України є безпосереднє обслуговування законодавчого процесу, його науково-юридичне, інформаційне та організаційно-технічне забезпечення, тобто специфічна функціональна діяльність, відмінна від діяльності всіх інших структур державного апарату [7, с. 11].

Повністю погодитися з такою думкою не можна, зокрема, у частині того, що Апарат здійснює соціально-побутовий супровід Верховної Ради України, оскільки це не відповідає чинному законодавству [5; 6]. До завдань Апарату Верховної Ради України належать матеріально-технічне та фінансове забезпечення парламенту.

Водночас, слід погодитися з думкою М.В. Развадовської з приводу того, що для Апарату українського парламенту не характерні розпорядчо-управлінські функції. У науковій літературі зазначається, що розпорядчо-управлінська діяльність виявляється, по-перше, у прийнятті загальнообов'язкових приписів (вони закріплюються в указах, постановах, положеннях, розпорядженнях, інструкціях, протоколах тощо); по-друге, в організації виконання зазначених приписів і, по-третє, у здійсненні контролю за цим процесом [7, с. 17].

Як слідує з аналізу функцій, визначених Розпорядженням Голови Верховної Ради України «Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України» [6], розпорядчо-управлінські функції дійсно не характерні для Апарату Верховної Ради України. Вони здійснюються лише в межах внутрішньої управлінської діяльності та спрямовані на організацію роботи Апарату та її працівників.

Необхідно також погодитись із зауваженням М.В. Развадовської щодо того, що головним завданням Апарату Верховної Ради України є безпосереднє обслуговування законодавчого процесу. Виходячи з того, що згідно із ст. 75 Конституції України Верховна Рада України є єдиним законодавчим органом [1], відповідно, законодавча діяльність є основною для цього органу. Однак законотворчість – складний процес, який вимагає

високого рівня правових знань, професійності у сфері правозастосування тощо.

Із цього приводу Н.Г. Григорук зазначає, що професіоналізм роботи парламентаріїв забезпечують відповідні допоміжні органи парламенту. При цьому активно взаємодіють професіоналізм у сфері політики, котрий достатньо часто буває властивий парламентарію, і професіоналізм спеціаліста в конкретній сфері [8, с. 144].

Водночас, необхідно зазначити, що Конституція України [1] та Закон України «Про вибори народних депутатів України» [9] висувають такі вимоги до кандидатів у народні депутати, як досягнення на день виборів двадцяти одного року, наявність права голосу й проживання в Україні протягом останніх п'яти років. Отже, як бачимо, жодних вимог до рівня освіти та кваліфікації кандидата в народні депутати законодавством не висувається. Це цілком узгоджується з конституційним принципом, відповідно до якого кожен може бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Тому Верховна Рада України формується із народних депутатів, кожен з яких має різний рівень правових знань, є професіоналом у якійсь одній або декількох сферах. Іншими словами, вони не є професійними державними службовцями. Водночас, законотворчість повинна базуватися на відповідних принципах, одним із яких є принцип науковості та професійності.

На нашу думку, принципи науковості та професійності в законотворчій діяльності Верховної Ради України виражаються в таких положеннях: 1) законопроекти мають відповідати Конституції та чинному законодавству України, міжнародним актам, ратифікованим Верховною Радою України, узгоджуватися з прийнятим напрямом та стратегією державного та суспільного розвитку тощо; 2) законопроектна робота повинна бути чітко спланованою – законопроекти мають розроблятися відповідно до суспільних потреб, у них мають вирішуватися пріоритетні завдання, що стоять перед державою та потребують законодавчого врегулювання; 3) процес розгляду законопроекту та прийняття закону має включати всі етапи, визначені Конституцією та Законом «Про Регламент Верховної Ради України».

Таким чином, Апарат Верховної Ради України передусім покликаний забезпечити дотримання принципів науковості та професійності в законотворчій діяльності парламенту. Тому працівники в штаті Апарату парламенту є професійними державними службовцями, які мають відповідати кваліфікаційним вимогам, визначеним законодавством України. М.В. Развадовська з цього приводу зазначає, що персонал Апарату Верховної Ради України характеризує основний, постійний штатний склад кваліфікованих працівників парламенту – державних службовців Апарату Верховної Ради України [7, с. 13].

Цим пояснюються високі вимоги до рівня професійної компетентності службовців Апарату Верховної Ради України, що висуваються Законом України «Про державну службу». Зокрема, згідно зі ст. 16 до посад підгрупи І-2 (до якої відповідно до ст. 6 відносяться посади в Апараті Верховної Ради України) висунуто такі кваліфікаційні вимоги: повна вища освіта, стаж роботи не менше семи років, досвід роботи на керівних посадах або на посадах державної служби підгрупи І-3 чи ІІ-2 або на відповідних посадах в органах місцевого самоврядування не менше п'яти років. При цьому в ч. 2 ст. 16 Закону зазначено, що вимоги до рівня професійної компетентності осіб, які претендують на зайняття посад державної служби групи І-1, а також спеціальні вимоги до досвіду роботи, вимоги до напрямку підготовки (отриманої особою спеціальності) та інші вимоги до рівня професійної компетентності осіб, які претендують на зайняття посад державної служби інших підгруп групи І, визначаються суб'єктом призначення на ці посади відповідно до затверджених ним профілів професійної компетентності посад, якщо інше не передбачено законом [10].

Аналіз структури Апарату Верховної Ради України [11] дозволяє дійти висновку, що вона цілком відповідає завданням, поставленим перед Апаратом українського парламенту. Зокрема, створено відповідні структурні підрозділи, що здійснюють: 1) наукове та правове забезпечення діяльності парламенту (Головне науково-експертне управління, Інститут законодавства Верховної Ради); 2) організаційне забезпечення діяльності Верховної Ради України (Головне організаційне управління Апарату, Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків Апарату, Управління по зв'язках з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування Апарату тощо); 3) документальне забезпечення діяльності парламенту (Головне управління документального забезпечення Апарату); 4) інформаційне та комп'ютерно-технічне забезпечення роботи Верховної Ради України (Інформаційне управління Апарату, Управління комп'ютеризованих систем Апарату); 5) фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності парламенту (Управління справами Апарату); 6) забезпечення зв'язків із громадськістю та доступу до публічної інформації (Прес-служба Апарату, Відділ з питань звернень громадян Апарату). Деякі структурні підрозділи Апарату парламенту здійснюють свою діяльність у декількох напрямках роботи (наприклад, Головне юридичне управління Апарату, що бере участь у правовому та документальному забезпеченні роботи парламенту), інші – утворено для організації внутрішньої роботи самого Апарату (Керівництво Апарату та ін.).

Особливе значення для виконання завдань із забезпечення законодавчого процесу Верховної Ради України має Інститут законодавства

Верховної Ради України. Він діє в структурі Апарату Верховної Ради України як науково-дослідна та прикладна державна установа. Характерно, що ця установа є структурним підрозділом Апарату Верховної Ради, а її працівники належать до його штату (на відміну, наприклад, від Національної академії державного управління при Президентові України та Національного інституту стратегічних досліджень, які є самостійними допоміжними органами).

Правовою підставою створення та діяльності Інституту є Постанова Верховної Ради України «Про вдосконалення роботи Верховної Ради України» [12], а також постанови Президії Верховної Ради України «Про утворення Інституту законодавства Верховної Ради України» [13] та «Про затвердження Положення про Інститут законодавства Верховної Ради України та його структури» [14]. Згідно з цими актами основними завданнями Інституту є здійснення прикладних досліджень у галузі державного будівництва, а також проведення законопроектних робіт, координація участі наукових установ та інших організацій у законотворчій діяльності Верховної Ради України. Крім того, на цю установу покладено завдання стосовно розробки проектів концепції розвитку законодавства України та програм законопроектної діяльності Верховної Ради України, проведення порівняльних досліджень законодавства інших країн, розроблення найбільш важливих законопроектів та здійснення їх науково-правової експертизи, а також надання науково-методичної допомоги у здійсненні законодавчої та законопроектної діяльності парламентським комітетам [15].

Отже, Апарат Верховної Ради України займає особливе місце в системі державних органів. При цьому, у науковій літературі висловлюється точка зору з приводу того, що цей орган не можна віднести до органів державної влади. Зокрема, Н.С. Погребняк вважає, що Апарат Верховної Ради України, хоча й створюється відповідно до Конституції України, але не наділяється державно-владними повноваженнями й у межах визначеної компетенції реалізує функції з обслуговування парламенту, а не функції держави [16, с. 258]. Подібної думки дотримується В.І. Шевелєв, зазначаючи, що Апарат парламенту не є державним органом, хоча сам парламент – це орган державної влади. У цьому науковець убачає протиріччя [3, с. 161].

Однак це питання є дискусійним, адже виходячи з положень Закону «Про запобігання корупції», Апарат Верховної Ради України можна віднести до органів державної влади. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 3 цього Закону особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування є державні службовці та посадові органи місцевого самоврядування [16]. Тому можна дійти висновку, що Апарат парламенту, штатну основу якого складають державні службовці, належить до органів державної влади.

Апарат Верховної Ради України організовує свою діяльність на відповідних принципах. М.В. Развадовська відносить до них принципи законності, комплексності, відповідності, оптимальності, органічного поєднання розподілу і кооперації праці, позапартійності службових відносин, результативності [7, с. 11–12].

Таким чином, Апарат Верховної Ради України характеризується такими особливостями:

1. Утворюється та наділяється повноваженнями на підставі актів Голови Верховної Ради України.

2. Формування структури та персонального складу здійснюється Головою Верховної Ради України за поданням Керівника Апарату парламенту. Керівник призначається парламентом за поданням Голови Верховної Ради України.

3. Апарат парламенту утворюється виключно для правового, наукового, організаційного, документального, інформаційного, експертно-аналітичного, фінансового і матеріально-технічного забезпечення діяльності Верховної Ради України, її органів та народних депутатів України.

4. Несе відповідальність за результати своєї роботи безпосередньо перед Верховною Радою України.

5. Не належить до жодної з гілок влади, а являє собою самостійний вид органів державної влади – допоміжний орган.

Виходячи з вищеведеного, Апарат Верховної Ради України можна визначити як постійно діючий допоміжний орган, що утворюється Верховною Радою України в порядку та відповідно до Конституції, законів України та розпоряджень Голови парламенту, який здійснює правове, наукове, організаційне, документальне, інформаційне, експертно-аналітичне, фінансове і матеріально-технічне забезпечення діяльності Верховної Ради України, її органів та народних депутатів України, а також усебічне обслуговування законодавчого процесу з метою створення найбільш сприятливих умов для виконання Верховною Радою України конституційних повноважень.

Висновки. Отже, можемо дійти декількох висновків: по-перше, до складу інших допоміжних органів при парламенті України входять переважно народні депутати; по-друге, утворюються для вирішення конкретних питань, пов'язаних переважно із забезпеченням законодавчого процесу; по-третє, забезпечення діяльності цих органів здійснюють відповідні структурні підрозділи Апарату Верховної Ради України.

Використані джерела:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Словник української мови : в 11 т. / ред. коллег. І. К. Білодід (голова) [та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1. – 681 с.
3. Шевелёв В. И. Аппарат Государственной Думы – представительного и законодательного органа Российской Федерации (теоретические, историко-правовые и политико-правовые аспекты организации и деятельности): дис. ... канд. юр. наук: 23.00.02. / Шевелёв Владимир Ильич. – М., 2003. – 205 с.
4. Погребняк Н. С. Место и роль аппарата в структуре парламента / Н. С. Погребняк // Закон и жизнь. – 2013. – № 8/2. – С. 256–260.
5. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 14-15, № 16-17. – Ст. 133.
6. Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України : Розпорядження Голови Верховної Ради України від 28.08.2011 №769 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/769/11-%D1%80%D0%B3>.
7. Развадовська М. В. Внутрішньоуправлінська діяльність Верховної Ради України (організаційно-правові засади) : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. В. Развадовська. – Х., 2005. – 23 с.
8. Григорук Н. Г. Конституційно-правовий статус народного депутата України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Григорук Наталія Григорівна. – К., 2004. – 199 с.
9. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 10-11. – Ст. 73.
10. Про державну службу : Закон України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 4. – Ст. 115.
11. Структура Апарату Верховної Ради України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_aparat.
12. Про вдосконалення роботи Верховної Ради України : Постанова Верховної Ради України від 22 жовтня 1992 року № 2710-XII. // Голос України. – 1992.
13. Про утворення Інституту законодавства Верховної Ради України : Постанова Президії Верховної Ради України від 07 жовтня 1994 року № 150/94-ПВ. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 42. – С. 56.
14. Про затвердження Положення про Інститут законодавства Верховної Ради України та його структури : Розпорядження Голови Верховної Ради від 04 серпня 2003 року № 770. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770/03-%D1%80%D0%B3>.
15. Поняття «Апарат Верховної Ради України» [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Апарат_Верховної_Ради_України.
16. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.

Берназюк А.А. Система и особенности вспомогательных органов при Верховной Раде Украины

В статье произведен анализ системы и особенностей вспомогательных органов при Верховной Раде Украины; определены задачи, полномочия и виды вспомогательных органов при украинском парламенте; выяснены особенности статуса служащих Аппарата и участников других вспомогательных органов при Верховной Раде Украины; сформулировано авторское определение категории «Аппарат Верховной Рады Украины».

Ключевые слова: *вспомогательные органы, Аппарат Верховной Рады Украины, парламентские комиссии и комитеты.*

Bernazyk O.O. System and features of the subsidiary bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine

The author studied the features of the subsidiary bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine of tasks, powers and types of subsidiary bodies of the Ukrainian parliament, and set the status of staff and members of other subsidiary bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine, author formulated the definition «Apparatus of Verkhovna Rada of Ukraine». The relevance of this article confirms the absence of scientific papers devoted to the definition of subsidiary organs and functions in the Ukrainian parliament and the need for comprehensive scientific analysis of problems. For comprehensive scientific analysis of the subsidiary bodies of the Parliament of Ukraine author managed to identify tasks, powers and types of subsidiary bodies of the Ukrainian parliament; find out the status of the features staff and members of other subsidiary bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine; formulate a definition of «Verkhovna Rada of Ukraine», define the features of the various subsidiary bodies in parliament.

The author also draws attention to the study of the Verkhovna Rada of Ukraine and gives him the following characteristics: 1. Formed and has the powers in accordance with acts of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2. Formation of the structure and the membership of the proposal made by the Head of the Apparatus Parliament Speaker of Ukraine. The head of parliament appointed by the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine. 3. Responsible for the results of their work directly in the Verkhovna Rada of Ukraine. 4. Do not belong to any of the branches of government, but also a kind of government - a subsidiary body.

The author concluded that the composition of other subsidiary organs of the Parliament's deputies of Ukraine are formed to address specific issues related mainly to the provision of the legislative process and support these bodies carry out the appropriate structural divisions of the Verkhovna Rada of Ukraine.

Key words: *subsidiary organs Apparatus Verkhovna Rada of Ukraine, parliamentary commissions and committees.*